

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Sorenson

Härad: Frosta Adress: Äsjunge

Socken: Äsjunge Berättat av: Sven Hjåsted

Uppteckningsår: 1940 Född år 1850 i Dalbyholm

Uppteckningen rör Fråga 21

Bäckhästen

(H. G. 21)

ACC. N:R. M6292:1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emmelie Larsson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: Luca Sjöstedt
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1850 i Osbyholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1. Bäckhästen är ett väsen som jag i från min barndom alltid hört berättelser om. Än är många, eller var för, som alltid trodde sig ha sett honom. Sjöstedt omtala när han tjena i Slagtofta, således omkring 65 år sen, var där en som hade ridit på bäckhästen. Jag kan inte minnas hans namn, men han bodde i Hästäng. Han skulle gå från Slagtofta en kväll, så i en dald emellan Slagt och Häst, där såg han en häst, men om han trodde de var hans egen vet jag ej, men han satte sig upp, den var varm så de gick bra. Han red i timtal utan att veta hur tiden gick. Så till sist blev han vorse hästen var rit, då ana han vad de var. Då försvann hästen, så stod han ute i en dald som där var vatten i, när han då såg efter hade han ridit där halva natten, för där var nerstrampat. Så långt om länge kom han hem. Sjöstedt sade att där var flera som tala om di såg hästar, men alltid rita, men även beskapa, när di då kom nära fanns inga.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 176292:2

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lennersson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: Elna Per Jönsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år omkr. 1850 i Främninge

För omkring 50 år sen var här nere inte bebyggt, här var endast Bromälla och värt. Då var där kvarn i Bromälla, och damm, så var där ju sankt vid ån, där var allekjarred mellan Bromälla och Elbamälla, samt fälad vid dammen. Där vändes bäckhästen. Jag minns så väl hur mor, och Elna Bromällarons sata en det. Så kom Elna B. upp till mor, hon hade sett en flock kreg gau nere vid dammen, å dra av med mor. De var ju tidigt på morgonen hon hade sett dem. Då, sa mor, klar de bäst, älla kallt.

Män hon ble alltid sjuk, de var, när hon sett sådant, eller kommit mot det. Sen, en annan gång såg hon bäckhästen, hon sa, ja såu så tydligt en häst stau inne breen, å sin gau när i allekjarred. Då var de desamma hon blev sjuk. Jag minns hur hon röhde, och hon bar stäl på sig. I bland hände hon ljud av hästkramp, samt hästar væna, män ej såg något. Hon såg även djur som var nere vid dammen och drack, de var små, men kunde ej urskilja om de var kor eller hästar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M6292:3

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lennesson,
Härad: Frösås Adress: Åsjuinge
Socken: Åsjuinge Berättat av: Maria Per Larsson
Uppteckningsår: 1940 Född år mkr. 1850 i L. Pärnum

Berättaren, Maria Per L. bodde här i Åsjuinge, är död för en del år sen.
Men hon tala till om bäckhästen, som hon sett här nere vid bronna.
Hon gick till åt järnvägen, så var det där järnvägen går över än, det är på
ett par ställe. Hon sa, att hon sett så tydligt en vit häst flera gånger
dels under bron, dels i vattnet, eller inne i köret. Det är väl en 25 år
sen hon gick däråt. De var ju alltid om kvällen eller tidigt om morgnen.
Då var här ju byggt här, men detta var längre ner åt, där järnvägen går
över än. Hon blev även sjuk när hon sett sådant. Hon var sjuk så hon
låg länge på lasarettet, sen kunde hon inte gå mellan Hörby och Åsjuinge.
Hon sa alltid, de var nåt hon kommit i före vid där nere, en torsdag hon
gick till Hörby. Även där hon lott förut, vid Ekeröd, tala hon om tydligt
Bäckhästen var så tam så han gick åt mäskanden långt fram,
och gick som ingenting och åt. Hon var alltid säker på att hon blev
sjuk när hon sett sådant.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

146292:4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lönsson
 Härad: Frosda Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: Hanna Persson
 Uppteckningsår: 1940 Född år omkr. 1865 i Sallerup.

4 Berättaren till detta bodde inne i skogen mellan Klöinge och Sjövinge. Han hade alltid ett göra med vildskapel i alla områden. Dennes egna ord återges. De va engan ja sät hade lärt så ja känne nöd, så hade vi en kria som ble sjuk, den bau å ente känne rassa se. Så gick ja när de Jakobskatjeringen å frågte himne ad. Han sa, älvén hade seed na. Ja skälte hacka i tu en hat kjertlas ka å ji na, ain då solen va närgaur skälte kria rassa se. Ja ga na kjertlas kaen, å sto ude haita ittemidlan å skälte saj om hun rassist se. När i stället far å rassa se då hun i solnärngangen. Då sau vi haen hade bräddet räggen. Hanna hade alltid ett göra med läckahästen, den sa, han föllde auen, i frau grästakamens vang å eppod med. Dom han i före se kreatur se han dom. På så vis blev di blandade med andra kreatur. Han sa, om läckahästen hade ett anned utseende så var de, att han varit i före vid ett annat djur, så aföd som hon sa, likna de djuret.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6292:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Petersson
Härad: Fresta Adress: Åsänge
Socken: Åsänge Berättat av:
Uppteckningsår: 1940 Född år i

Uppteckningen rör Bäckhästen
(H. G. 21)

svar på frågorna

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

i frågelistan om bäckhästen.

alla svaren är som jag minns från barndomen och sen

men som är från hembyggen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6392:6

4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Loneson
Härad: Fresta Adress: Sjövinge
Socken: Sjövinge Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2 Bäckhästen har även kallats näcken, men gamla se näst älven, di
tala ju till om älva-bröd, di kom över där älven vattrad se. Eller där bäck-
hästen varit. Han kunde ju även visas som en hä.

Här skall ha funnits värmader och väggyrdorader med bäckhästen
som människor. I en del sådana människor har ansiktet liknat ett kvämsansikte

3 Bäckhästen höll alltid till vid bäckar, i viddar, eller andra vattendrag,
i stora dälleder, som var vatten om höst eller vår, var platsen där sådant höll
sig. Särskilt om kvällen, eller tidigt om morgnarna syntes sådant.

Han kunde vara alldeles lik andra hästar, men di som sagt sig sett honom
har han varit vit. Däres har di: trott de varit bäckhästen.

Di som berättat de beskrivna har sett honom som en vanlig häst, men
enligt gamla berättelser som äre en del sägner, har han varit sedd deli-
gå avstånd och mer betydligt. Men när di såg något sådant, hållet vid
den tid inte kreatur var ute, väste di de var bäckhästen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M6292:7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lönsson
Härad: Frosta Adress: Sjövinge
Socken: Sjövinge Berättat av:
Uppteckningsår: 1940 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3 Sägner och berättelser som jag hört i min barndom, och som jag minns.
Di gamle tala om älvabröd, då hade di kommit över där älven legat. Di blev
sänderbrutna av värk. Jag minns di kunde tala om någon som hade värk. Hlaka
hade sagt, di var älvabröd. Di kunde tala om personer som hört hästar, ^{sjövinga} eller
hästar frusta och stampna. Och sett vid lådder, eller vid år språn efter
hästar. De var färligt för dem som kom över där de varit.
Även sägner, om att folk kunde se hela flockar kor, bråkiga och feta
som gick i måsarannerna och beta, så plötsligt församma i anläggningarna.
Kor som gick ute kunde komma i före vid husdjuren.
Jag har hört sägner om, att di inte kunde hitta sina kor, eller hästar,
när di sökt länge och fått fått dem, di varit så rädda, och jagades.
Då hade läckehästen jagat dem. Även sägner att di fått gjölskaps
i stället för deras egna. När läckehästen kom fram så den syntes riktigt
för folk, var de en häst som en gång kommit i bland gjödjur, således utbytt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6292:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lönner
 Härad: Frosta Adress: Åsringe
 Socken: Åsringe Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4 I de mesta fallen blev di sjuka när di sett bäckhästen, som beskrivits.
 En gammal tro var ju, att när di såg, eller träffa på något övernaturligt
 aningen som utk. var, i vär alla vann skulle di sova först innan di mtala
 det. På så sätt kunde de något hjälpa. Nästan alltid fick di en förfär-
 lig värk. De kallades ju som sagt åsabröd, de skulle vara den värste värken.
 De kunde ju även vara att di blev förvillade. Di som var kloka uttydde
 de på många sätt. Om di kom till ett ställe där åken legat, och tvätta, eller
 på annat sätt tog vatten blev di sjuka på något sätt. Komma till bäcken
 med tvätt på de ställe där sjöockkap höll till innan vattnet var rent
 var ju farligt. Som botemedel försöktes ju rökning, ta vatten och gräs från
 ån, och allt möjligt. Så till sist anlätades en kloke, de skulle hälet vara
 inom vissa dygn, annars blev di som den kloke yttra stakkala i all dära ti.
 Jag minns ju som barn, att folk kunde ligga i värk, eller konstiga på
 annat sätt. Där anlätades aldrig utan kloke, många blev ju brutna och för-
 därnade.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 62 92:9.

8

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lennson
 Härad: Frosta Adress: Åsinge
 Socken: Åsinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

4 De var ju en gammal tro, att barnsängskvinnor varo värst utsatta för allt sådant övernaturligt. De höll di gamle strängt på, att di inte fick gå ut så långt, så di kom över vinnandes vetten, innan di var kyrktagna.

En sådan kvinna fick egentligen inte gå ut under renings tiden.

De var ju en stark tro, att onda makter hade större makt över dem under tiden innan di varit i kyrkan.

5 Den största fara för bäckhästen, var enligt gammal tro, den tid då vattenet var öppet. De var ju på hästen, i regel mest efter hästdagjäsning.

Men i delgångar, eller i kärn höll han till en sommare.

Innan midsommar sökte han sig till andra djur, även människor.

Den tid då vattenet var fruset var han mer i so. Gamla prästod att jägare, eller skogsbyggare kunde se spår i kärnmarker, eller vid öppna vattendrag efter bäckhästen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6292:10.

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Loreisen
 Härad: Froda Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

J jagga om sådane folkdra, så minns jag en händelse för omkring 25 år sen.
 Vi var en del på ett ställe på potatisplantning, däribland Hanna And. Pers
 (mycket beskn). Hon hade ju med allt övernaturligt att göra, och inbitta många säder.
 Så var där en som plögades mycket av huvudvärk, och klenhet för övrigt.
 Hon passa på att fråga Anders Perskan om råd, om hon visste något. Jag passa
 på att höra hur det skulle bli. Jag tyckte alltid de var roligt att höra på
 hennes prat, och uppsmunda henne när tillfälle gavs.

Ja, så hon, du kan ji de dörsten på de e. bäckhästen som ha riet de.
 Du ha gaud ve auen så ha du kommed i före ve nom, faur du ende hjälpr bles
 du tömmed. Så ros hun en flig au särkajeren å sinade ye, sin så hon
 nu ska du bengu den om stora tauen å lilla tauen, högra foden, den ska sedu
 i nie däng, sin ska du ta äjn stain au väjen, äjn au auen, å äjn au en ager
 å så särkasim men ^{å hoga}. Sin ska du skau ded i auen mäst. Skrämonen. (hemmes egmont)

De gjorde ju ingen nytta den som hade värken sökte de. Hulneff sen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M6292:11

10

Landskap: Skåne Upptecknat av: Amelie Jensen
 Härad: Fresda Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

⁶ Skrämma folk kunde nog bäckhästen, ty de som drotte på dylikt blevo alltid rädda när di såg honom. Di trodde ju att di blevo sjuka efteråt.

Sägner, som att bäckhästen varit så tam, och så lika andra hästar, att di förvillat flickor så, att di satt sig på dem och så blivit bortförda till sjöstränder eller älvar. Där har di blivit förvandlade till harsjungfrur eller älver. Sägner säger att näcken är en människa som bäckhästen bortfört.

⁷ Di som kommit i beröring med bäckhästen kunde ju ej komma fri, utan av någon som kunde svartkonsten. De var här gott om för.

⁸ Jag har hört, att di som bott avlägset, där som bäckhästen höll till kunde fanga en sådan och anv. den. Men om det är sant eller sägen vet jag ej. En sådan häst var stark och foglig om di drog så dant med den.

En sådan häst skulle vara häskomst av husdjur. Släpptes den lös, var det inte säkert di fick fatt den, då gick den dit den varit. Den som fanga en sådan fick vara kunnig i övernaturligt. En sådan häst kunde di inte sälja, då försvann den.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M6292:12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Frosda Adress: Åsänge
 Socken: Åsänge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

⁹ De har städes varit en folkstro att bäckhästen blandad sig med husdjuren. Där som kreaturen gått ute hela sommarerna, och inte varit hemma, ville de tro att bäckhästen gått i bland dem. Tydligt var ju att kreatur ble skygga när de gick långt borta. De var ju inte borta när bäckhästen blandade sig med dem. Så avkomman blev lika den skydda djuren när de gick ute, var inte gott.

¹⁰ Man ville inte tro att bäckhästen var något gott väsen. De sa ju alltid, hade de varit gott blev man inte sjuk när man såg honom.

¹¹ De skrämde ju både stora och små med bäckhästen, bäckamannen, brömgäbben.

¹² Spökhästar var nästan lika vanligt. Gamla ontala de såg skjutvar utan körkort alltid svarta hästar med gaiskande ögon. Alltid gick de fort, utan att se något människa. De var ju alltid en tro, de var den orde själv.

Jag minns en berättelse om en trollpacka i Småland. Kolasiasan som en skjuts med svart häst och en körkort med hästfötter kom efter. Han körde henne till en ishägg i en skog, där dansa han med henne, tills han slet upp henne.

Skriv endast på denna sida!